

VERSUS i EVERsus són 'tirats per terra, ajaguts' d'on passem al concepte mallorquí; al d'ociositat ja d'altres textos medievals. Una altra romanalla pot quedar viva a les Illes en aqueix *vessa de gat*, nus o caragolet a la punta de la cua. És clar que la terminació femenina *proverbi vessa* no ens pot fer escrúpol: no sols es pogué extraure analògicament de l'ús freqüent del plural *vesses*, perquè al mateix conduïa una *paraula vessa* (< *paraul' avessa?*), una *fembra vessa*, i el plural neutre PROVERBIA (A)VERSA.

Hi ha encara comprovació en la conservació de la R de VERSA en un cert nombre de formes documentades; Bofarull, autor de la primera edició de la *Doctrina Compendiosa*, que operà amb mss. diferents, en lloc de les formes *vesses* de les pp. 111 i 115 dels NCL. imprimí en un cas *versses* i en l'altre *verssos*, on hi ha conservada en part la terminació masculina que postulàvem, i en tots casos la r etimològica. L'AlcM ens fa a saber que aquesta es conserva encara en dos pobles de l'arcaica pagesia mallorquina: *vèrs* a Porreres i a Campos. És més: la pronúncia *vèrs* amb è oberta (venint de È) no té altra explicació possible que aquesta -r-, que en temps previs es devia haver pronunciat pertot.

En els anys que he rumiat sobre el problema no he deixat de trobar alguna dada que podria fer escrúpol, o àdhuc suggerir alguna etimologia diferent. En particular l'it. ant. *besso* «sciocco», en F. Villani (S. XIV) i en Burchiello i Pulci del següent; i Boccaccio (que sembla haver usat també una variant *bescio*) en tragué l'abstracte *bessaggine*: «la *bessaggine* de' Sanesi» (*Decam.* VI, § 6, ed. 1961, 462.7, trad. *bestialitat* en la versió cat. de 1429, 430.7f.). Ang. Prati afegeix un equivalent *besseria* i fins *bessa* en MVillani, i troba que «l'etimo BESTIUS non pare possibile». Potser tanmateix, tenint en compte la variant *bescio*; però això constituïria encara un altre entrebanc fonètic per relligar-hi el nostre mot.

Si no pot ser BESTIUS també hauran de pensar els italianistes si podria venir d'un origen pre-romà. A propòsit d'una declaració de Virgili el Gramàtic (font extravagant de la qual tothom desconfia): «bestia dicitur de *bessu*, hoc est more feritatis» (xiv, 85, 18H). Stokes-Bezz., 174, volia relacionar-ho amb un irl. *bés* m. «Sitte, Gewöhnheit», ky. *moes*, bret. *boaz* «coutume», tots els quals descendirien d'un cèltic *bĒSSU* assignant-li una parentela indoeuropea, que per cert no em sembla gens clara (cf. el que diu a la p. 365). Però si aquesta és la base semàntica, ens deixa radicalment allunyats tant del mot italià antic com del cat. *vessa*.

Hi hagué un ombre *uas* «vitium» en les Taules Eugubines (via28, 38, 68), d'on *vaçetom* «vitiatum»; segons Ernout (*Dial. Ombrien*, 101) l'ètimon italià en seria UAKOS. Ni un mot ombre és raonable com a ètimon del català, ni això es lliga semànticament amb l'it. ant. *besso*, ni menys podem imaginar cap lligam a base d'aqueix italià ant. UAKOS. L'única cosa raonable, més que més tractant-se de mots de cos tan breu, és creure que amb tot això no hi ha més que vagues i casuals paronímies.

DERIV.: *Vessós* mall., men. 'peresós' (JnRosselló, *Manyoc*, 62). *Vessut* mall., men. («putifeina» Ferrer Ginart, 225): increïble la localització «Gir.» (o sigui Girona, que hi afegeix AlcM: evident errada de lectura *Gir.* per *Gin(art)*).

¹ Això induïx el P. Norbert, publicador del *Terç*, a accentuar absurdament *veçà*, contradit tot seguit per *vecea* que ve a continuació. — ² Segurament és d'aquí que deriva un mot de Rabelais, quan els Déus, amenaçats pels Gegants, decideixen «que pour l'heure on chasseroit des cieux --- toute ceste *vessaille* des Déesses, desguisées en belettes, fouines, ratepenades ---», *Tiers Li.*, § 12, p. 59. Aquest col·lectiu s'explica tenint en compte un altre passatge, on un home parlant a una dona «luy disoit: 'Vous en souviegne, *vesse*. — Aussi sera, pet' respondit elle --- il l'a appellée *vesse*: en nous pays vous ne pourriez plus oultrager une femme qu'ainsi l'appellant», *Quart Li.*, cap. 9, p. 57. D'aquí em sembla que pot venir també el valdès *vesso* femení «chienne» (*ZRPb.* I, 454). ¿Pogué haver-hi, tanmateix, alguna confluència de VERSA amb VISSIRE en aquestes termes rabelaisians? Això ja no fora suposició desenraonada. — ³ És concebible que a aquest metaplasme *ves* > *vessa* s'afegís la influència d'un altre factor. L'abstracte *vessea* (-ITIA) passaria a *vessé* (pron. *vèsé*), com en molts casos de -ITIA (*Malea* > *Malé*, *marea* > *maré* i altres); però això sonava quasi igual que l'adjectiu fem. *vessa*, i havia de contribuir a generalitzar-lo, a despeses del masculí arcaic *ve(r)s*, prestament antiquat.

Vent de vessagària mal analitzat, V. *devers* *Vessament*, *vessana*, V. *vessar* *Vessànic*, V. *vessànic* (SÀ) ³⁵ *Vessant*, V. *vessar*

VESSAR, del ll. *vĒRSĀRE*, freqüentatiu de *vĒRTĒRE* 'vessar'. □ 1.ª doc.: *versar*, Cerverí, Lull; *vessar*, mj. S. XIV.

⁴⁰ Com que en el S. XIII encara no estava consumada la reducció de -rs- a -s-, és natural que el que trobem en Cerverí i en Lull sigui *versar*: «Guarda ton sèn no sobriesca ni *vers*», Cerverí (*Qui bon fruit* ---); «Nos lexaren tant estar en la crou entró que la vostra sanc fo *versada* e escampada» (*Li. de Contempl.*, § 122, 17). A partir de llavors sempre es troba -ss- en aquest mot i en tots els del seu grup. En els dicc. de rims de fi S. XIV, ja ha de ser el verb present, almenys en el d'Aversó, on no sols hi ha *vessa* sinó altres formes conjugades (*vessà* 25, *vesse* 878). Altrament en lèxics no apareix fins a OPou, en la secció *De Cuynar*: «escumar la olla ---; *vessar-se* la aygua bullint: intumescere aquam et effundi, ebullire, erumpere, effervercere» (*ThPu.*, 224); i des de Lacav.

³⁵ En les Ordinacions i Bans del Comtat d'Empúries, el trobem ja en el sentit de 'llançar, abocar (un líquid)': «--- tot fadrín qui trasqués ab fona pagaria --- o estaria al costell; item tot hom qui *vasàs* aygues pudes e leges o sutura en la carrera, da nits, en carrera, ⁶⁰ que pagaria 5 sols; it. tot hom qui *vasàs* ayg. pu. o su.